

A Ko ha Ngaahi Sipinga 'o e hikisia

❖ Lusefa

- Kapau 'oku tau talanoa ki he hikisia, kuo pau ke tau lea ki he tokotaha na'e fuofua tupu 'a e ongo ko 'eni: Lusifa. Na'a ne fili ke 'oua na'a fiemalie 'i hono tu'unga, ka na'a ne fie ma'u ke 'alu hake ki ha tu'unga ma'olunga ange. Na'e faifai pea na'a ne faka'amu ke hakeaki'i ia 'o ne faka'amu ke nofo 'i he taloni 'o e 'Otua (Isaia 14:12-14).
- Kuo tau "ma'u" 'a e holi ke fai ha me'a pe 'oku tau sai'ia ai, ke ma'u ha me'a pe 'oku tau fie ma'u, pea ke ma'u ha ngaahi tu'unga 'e lava ke tau ma'u ai 'a e ongoonga pe koloa. Ko e me'a ia 'oku foaki mai 'e he mamani kiate kaitautolu! (1 Sione 2:16).
- Ka 'oku 'ikai ko e faka'amu kotoa pe ko e hikisia. Ko e fiemalie 'oku ma'u mei he lavame'a 'a ha ki'i tamá, pe taumu'a fakafo'ituituí, 'oku 'ikai ko ha hikisia ta'elelei ia.
- Ko e me'a mahu'inga ke manatu'i ko 'etau koloa, poto'i ngaue, mo e ngaahi lavame'a 'oku 'ikai ke ne fakapapau'i hotau mahu'inga. 'Oku kau 'i he hikisia 'a e 'ikai ke 'oange ki he 'Otua 'a e langilangi 'i he me'a 'oku Ne fai 'i he'etau mo'ui.

❖ Ko e kau ākongá 'a Sisuú

- Na'a nau nofo mo Sisu 'o laka hake 'i he ta'u 'e tolu. Na'a Ne toki fufulu pe honau va'e mo fakaha kiate kinautolu 'a Hono ta'ata'a na'e lilingi ma'a e taha kotoa. Ka 'i he'ena ma'u me'atokoni efiafi, na'e 'ikai ha kaunga 'o 'ena talanoa ki he ngaahi me'a ni kotoa: ko hai 'iate kinautolu na'e lahi taha? (Luke 22:24).
- Na'e hanga 'e he'enua laukau 'o 'ai ke nau tui na'e totonu ke nau ma'u 'a e tu'unga ma'olunga. Na'e 'ikai te nau lava 'o mahino'i 'a e mafatukituki 'o 'enua ngaahi ongo'i. Na'a nau teke'i 'a e 'Otua mei honau loto koe'uhi ko 'enua hikisia.
- Na'e a'u hangatonu 'a Sisu ki he me'a na'e hoko: "'Oku ou 'iate kimoutolu 'o hange ko ha taha 'oku tauhi" (Luke 22:27). 'I hono fakalea 'e taha: kapau 'oku ke fie ma'u ke ke ma'ongo'onga 'o hange ko ho 'Eiki, tokoni ki he ni'ihiki kehe.
- 'Oku talamai 'e he'etau hikisia 'oku totonu ke tokoni'i kaitautolu 'e he ni'ihiki kehe ('oku tau lelei ange 'iate kinautolu). 'Oku tau fie ma'u 'a e 'alo'ofa 'a e 'Otua ke tau hoko ai ko ha kau tamaio'eiki loto fakatokilalo.

B Ngaahi sipinga 'o e loto fakatokilalo

❖ Ko e tokotaha tanaki tukuhau

- Na'e tala 'e ha Falesi ki he 'Otua 'a e ngaahi ngaue lelei na'a ne fai mo e ngaahi lelei na'a ne ma'u 'i he 'ao 'o Hevani. Ka na'e pehe 'e Sisu na'a ne "lotu kiate ia," kae 'ikai ki he 'Otua (Luke 18:11-12). Ko ha sipinga haohaoa ia 'o e hikisia.
- Na'e kole tokoni ha tanaki tukuhau ki he 'Otua, he ko ha tokotaha faiangahala ia (Luke 18:13). 'I he'ene fakaha ia 'i he loto fakatokilalo 'i he 'ao 'o e 'Otua, na'a ne "'alu hifo ki hono fale kuo tonuhia ia," koe'uhi "ko ia 'oku ne hakeaki'i ia 'e fakavaivai'i ia, pea ko ia 'oku ne fakavaivai'i ia 'e hakeaki'i ia" (Luke 18:14).
- Ko e anga - fakatōkilalo mo'oni 'oku kamata ia 'i he taimi 'oku tau fakahaa'i ai 'etau angahalá pea kole ki he tokoni 'a Kalaisí. Pea ...
- (1) He 'ikai ke tau lau 'a e ni'ihiki kehe 'oku nau ma'ulalo ange (Filipai 2:3)
- (2) 'E 'ikai ke mau feinga ke fakatokanga'i 'e he kakai (Luke . 14:7-11)
- (3) Te tau tuku ke fakalangilangi'i kaitautolu 'e he ni'ihiki kehe (Palovepi 27:2)
- (4) Te tau ma'u 'a e 'alo'ofa 'a e 'Otua (Semisi 4:6)
- (5) Te tau foaki 'a e 'alo'ofa ko ia ki he ni'ihiki kehe (1 Pita 4:10)

❖ Mosese

- Na'e ako'i 'a Mosese ke hoko ko e Felo hono hoko 'o 'Isipite. Ko ha tokotaha fokotu'utu'u lelei ia pea na'a ne ma'u ha poto faka'atamai lahi (Ngaue 7:22). 'I hono ta'u 40, na'a ne fakakaukau ke tuku kotoa 'eni ki he tafa'aki kae kau fakataha mo hono kakai (Hepelu 11:24-25).
- Ko ia 'a e tokotaha fakatau'ataina! 'E fakatau'ataina'i 'e hono to'ukupu mafimafi 'a hono ngaahi tokoua! Ko ha fehalaaki lahi. Na'e 'ikai lava ke ngāue'aki ia 'e he 'Otuá lolotonga 'ene tukulotoa 'a e hikisia peheé.
- Ko e toe ta'u 'e 40 'o 'ene feohi mo e 'Otua 'i he toafa na'a ne hoko ai ko ha tangata loto fakatokilalo 'aupito (Nomipa 12:3). Ko 'eni 'e lava ke faka'aonga'i ia 'e he 'Otua ke 'omi 'a e ngaahi mahaki faka'auha; kolosi 'i tahi; ma'u 'a e Fekau 'e Hongofulu; lea hangatonu ki he 'Otua; taa'i 'a e maka... Na'e a'u 'o ne lava 'o tali 'i he loto fakatokilalo 'a e tautea ki he'ene to'onga hikisia, 'o ne fakahihiki'i 'a e me'a na'a ne fai (Nomipa 20:10-12).
- 'Oku fakahaa'i mai 'e he sipinga 'a Mosese 'oku 'ikai tupu fakafokifa pe 'iate kaitautolu 'a e loto fakatokilalo, ka kuo pau ke tau kole ki he 'Otua ke ne fakafonu kaitautolu 'i he 'aho kotoa pe.

❖ Ko Sisu, ko e fa'ifa'itaki'anga haohaoa

- Kuo te'eki ai ke ma'u 'e ha taha 'i he mamani ko 'eni pe 'e teitei ma'u 'a e ma'ongo'onga na'e ma'u 'e Sisu kimu'a 'i he'ene sino sino. Ka na'a ne li'aki 'a e me'a kotoa pe koe'uhi ko 'ene 'ofa kiate kaitautolu. 'I he'etau fehanganagai mo e fakama pehee, ko e me'a kotoa pe 'oku tau ma'u, 'a e me'a kotoa pe 'oku tau 'i ai, pe ko e me'a kotoa pe 'e lava ke tau hoko 'o 'ikai ke tau lava 'o fakahoa atu.

- Na'e li'aki 'e Sisu 'a Langi ke pekia ma'a e fa'ahinga 'o e tangata 'i he 'amanaki 'e mahino kiate kitautolu 'a 'ene ngaue 'o e 'alo'ofa pea tali 'ene fakaafe ki ha va fetu'utaki mo ia (Filipai 2:5-8). 'Oku 'ikai ha veiveiua, ko e fa'ifa'itaki'anga haohaoa ia 'o e lotu fakatokilalo.
- 'I He'ene muimui ki He'ene sipinga, "'Oua na'a fai ha me'a koe'uhi ko e siokita pe ko e fielahe ta'e'aonga. Ka 'i he lotu fakatokilalo, fakamahu'inga'i 'a e ni'ihiki kehe 'o ma'olunga ange 'iate kimoutolu, 'o 'oua na'a sio ki ho'omou lelei 'amoutolu ka ko kimoutolu taki taha ki he lelei 'a e ni'ihiki kehe" (Filipai 2:3-4)